

Əhmədiyyə Cəbrayilov - 100**“Ordumuzun qələbələri xalqımızı sevindirəcək”**

Şəki şəhərində ezamiyyət-də olarkən tanınmış partizan Əhmədiyyə Cəbrayilovun oğlu, Xatirə muzeyinin yaradıcısı Cavanşir müəllimlə də görüşüb atası haqqında xatirələrini, maraqlı söhbətlərini qələmə aldıq.

O, atası Cəbrayilov Əhmədiyyə Mikayıl oğlunun 1920-ci ilin 22 sentyabrında Şəki şəhər Oxud kəndində anadan olduğunu dedi: "Atamın gedib uzaq Fransa torpaqları uğrunda döyüşməyi, Fransa Müqavimət Hərəkatında iştirakı uzun bir yoldan keçir. O, orta məktəbi bitirəndən sonra Şəkiddə texnikuma daxil olur. Quba-Xaçmaz rayonunda təsərrüfatların birinə aqronom təyin olunur. Bir gün eşidir ki, Ukraynada hərbi məktəb elandır. Orada dərslər alman dilində keçirilir və məktəbdə o dövrün texnikaları, silahları öyrədilir. Atam Şəki hərbi komissarlığına gəlib, həmin məktəbə göndərilməsini xahiş edir. Beləliklə, onu həmin məktəbə göndərirlər. Həmişə ondan soruşanda ki, sən necə olub ki, alman dilini belə mükəmməl öyrənmişən? O da cavabında deyirdi ki, düşməni vurmaq, məhv etmək üçün onun dilini bilmək lazımdır. Ona görə də atam alman dilində təmiz danışdı."

Əhmədiyyə Cəbrayilovun döyüş yolundan bəhs edən Cavanşir müəllim bildirdi ki, müharibə başlayanda o, Ukrayna cəbhəsində döyüşürdü. Bu döyüşlərdə iki dəfə yaralanır. "Atam baş leytenant rütbəsinə qədər yüksəlir. 1942-ci ildə təyyarə ilə kəşfiyətə gedir. Qayıdanda təyyarələrini vurulur. Bu zaman paraşüt-ü düşür və o, əsir alınır. Atam da digər əsirlərlə birlikdə Daxau əsir düşərgəsinə aparılır. Əsirlikdə çox işgəncələrə məruz qalır. Fransa almanlara təslim olanda, bu ölkənin ən böyük şəhərlərindən biri olan Rodez şəhərində partizanlar dağıntılar törədir. Almanlar çoxlu sayda əsirləri Rodez şəhərindəki əsir düşərgəsinə göndərirlər. Orada olan əsirlər ağır işlərə, tikintilərə cəlb edilir. Göndərilən əsirlər arasında atam da olur. Burada atam çox ağır xəstələnir. Hospitalda xadimə işləyən madam Jannanın sayəsində atam əsirlikdən qaçır və partizanlara qoşulur. Xanım Janna partizanlara zəmanət verir ki, bu əsir, həqiqətən də, sovet kəşfiyyatçısıdır. Jannanın həyat yoldaşı türk əsilli olduğundan o, atamla asanlıqla danışa bildirdi."

Bəs necə oldu ki, Fransa kimi böyük bir ölkənin Milli Qəhrəmanı adı ona verildi? Sualımıza cavab olaraq Cavanşir müəllim dedi: "Atamın partizan dostları Şəkiyə gələndə söhbət edirdilər ki, onlar hərbi olmayıblar, hər

biri ayrı-ayrı ölkələrdən idilər. Dostlarından biri qeyd etdi ki, silahlardan istifadə edə bilmirdik. "Təyyarə təlimləri keçirdik, bacarmırdıq, o isə hər şeyi bacarırdı. Biz bilirdik ki, ruslar onu kəşfiyyatçı kimi hazırlayıb göndərirlər. Ona görə dəstədə hamı onunla maraqlanırdı. İstəyirdik ki, kəşfiyətə gedəndə Armed Mişellə gedək. Ona görə ki, o, əməliyyatın bütün yollarını çox gözəl bilirdi. Dəstədə bütün partizanlar bilirdi ki, kim Armed Mişellə getsə, sağ-salamat geri qayıdacaq. O şəhərdə də Armed Mişel, Xarqo adı ilə fəaliyyət göstərirdi. Bir gün dəmiryol xəttini partlatmaq üçün ikimiz birlikdə əməliyyata gətdik. Mən almanların əsgər, o isə zabit formasını geyindi. Təbii ki, alman zabitinə məxsus sənədi də var idi. Almanlar həmin dəmiryol xəttini çox qoruyurdular. Armed alman əsgərlərinə yaxınlaşıb dedi ki, mən dəmiryolunu yoxlamağa gəlmişəm. Məni göstərib bildirdi ki, o da mənimdirdi. Biz bilirdik ki, növbəti gələn qatar silah-sursat gətirəcək. O, zabiti kimi guya xətləri yoxlayır, mənəse partladıcı qurğuları lazımı yerlərə yerləşdirirdim. Yerləşdirdikdən sonra çayı keçib ağaca çıxıb orada bir gün qaldı və qatarın necə partladığının şahidi olduq. Haray-qışqırıqları eşitdik. Bu zaman almanlar hər tərəfi yoxlasalar da, bizi gö-

əmliyyat quraraq asılan yoldaşlarımızı dar ağacından götürüb gətirmişdi. Biz onları dəfn etdik. O bizə çox köməklik etdi. Onun hərbi təhsili var idi. Almanlardan qənimət kimi götürdüyümüz döyüş texnikasını, maşınları, silah-sursatı bizə öyrədirdi. Biz onu həmişə çox sevmişik." Bu söhbətləri atamın partizan dostu Rene Jambat edirdi. Atamın adını partizan dəstəsində dəyişib Armed Mişel adlandırdılar. Onlar Əhmədiyyə Cəbrayilov deyə bilmədikləri üçün bu adı ona verirlər. Atam Fransa torpaqlarının faşistlərdən təmizlənməsində saysız-hesabsız qəhrəmanlıq nümunələri göstərib. Onun haqqında məlumatı olan Fransa dövləti Əhmədiyyə Cəbrayilovu Milli Qəhrəman ordeninə layiq görürlər."

C.Əhmədiyyə Cəbrayilov atasının müharibədən gələndən sonra da çox əziyyətlər çəkdiyini dedi: "Öz Vətənimdə də ona ağır işgəncələr verdilər, dirnaqlarını çıxartdılar. Bizə Vətən xaininin övladı kimi baxırdılar. Elə bir ciddi tapşırıq verilmişdi ki, kim o ailəyə salam versə, həbs olunacaq. Hər kəs, hətta doğmaları da ailəməzdən qaçırdılar. Dayılarımız, xalalarımız bizə salam vermirdilər. Atam dağlarda, meşələrdə yaşadı. Çətin günlər keçirdik. Hər gün gəlib evimizdə axtarış edirdilər. Fransada göstərdiyi qəhrəmanlığa görə

xadim, rəssam yetirməsi var. Sonra atamın sovet rəhbəri Brejnevlə, Moskvaya səfərə gələn Şarq de Qolla görüşü olur."

Cavanşir müəllim atasının onların təhsillərinə xüsusi önəm verdiyini vurğuladı. "Atam həmişə bizə hərbi xidmət keçməyin vacib olduğunu söyləyirdi. Böyük qardaşım Mikayıl həmişə deyirdi ki, mən də atam kimi qəhrəman olacam. Oldu da..."

Ailələrinin hər zaman dövlətin qayğısı ilə əhatə olduğunu deyən Cavanşir müəllim Ümummilli Liderimizin iştirak etdiyi bir çox tədbirlərdə atasının da dövlət ehtiyatını bildirdi. "Ulu Öndər atama təbrik məktubları, hədiyyələr göndərirdi. Atam Azərbaycan SSR Kommunist Partiyasının XXX qurultayının nümayəndəsi olub. O, 1994-cü ildə yol qəzasında faciəli surətdə həlak oldu."

Cavanşir müəllim atası ilə bağlı daima rəsmi dövlət tədbirlərinə dəvət aldığına dedi: "1995-ci il iyulun 14-də Fransanın ölkəmizdəki səfiri məni Bastiliya qalasının alınması münasibətilə keçirilən bayram tədbirinə dəvət etdi. Tədbirdə Ulu Öndərin alovlu çıxışı oldu. Sonra səfirdən soruşdu ki, deyəsən, qəhrəmanımızın oğlu da bu tədbirdə iştirak edir. Mən Ulu Öndərlə görüşmək üçün onun qarşısına keçdim. Hörmətli Prezidentimiz o zaman bizə atam haqqında çox gözəl sözlər dedi: "Əhmədiyyə Cəbrayilov qoçaq adam olub, əsl qəhrəmandır, onun xatirəsini mütləq yaşatmaq lazımdır. Sənə tapşırıram və əmr edirəm, onun xatirəsini yaşadarsan." Ümummilli Lider "Qəhrəmanın ailəsində hər hansı bir sıxıntı varmı?" - deyər soruşdu. Ailəmizdə heç bir sıxıntının olmadığını dedim. Amma Ulu Öndərə atama heykəl qoymaq arzumu çatdırdım. Səhərisi gün Ümummilli Liderimizin tapşırığına əsasən, heykəlin hazırlanması üçün 372 milyon pul ayrıldı. Üzərində atamın şəklini olan xalça və stolüstü heykəl də 70 illiyi münasibətilə Ulu Öndərin tapşırığı əsasında hazırlanmışdı. 1997-ci ilin 13-17 yanvarında Ümummilli Liderimizin Fransaya rəsmi dövlət səfərində mən də nümayəndə heyəti sırasında idim. Ən böyük arzuma çatmışdım. Atamın döyüşdüyü yerlərlə tanış oldum. Prezident sarayında qonaqlarla bərabər mən də iştirak etdim. Bütün bunlar Ulu Öndərin müharibə qəhrəmanına verdiyi dəyər idi. Atam dünyasını dəyişəndə ailəmizə baş-

sağlığı teleqramı göndərmişdi. Onun həmişə bizim ailəyə, atama diqqət və qayğısı olub. Biz bunu heç zaman unutmaq."

2016-cı ildə Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın təşkilatçılığı ilə Fransanın Kann şəhərində və Parisdə Eyfel qülləsinin yerləşdiyi ərazidə təşkil olunan sərgiyə dəvət aldığı deyən Cavanşir müəllim qeyd etdi ki, Parisdə keçirilən sərgidə Fransanın Milli Qəhrəmanı olan atam Əhmədiyyə Cəbrayilovla da bağlı yer ayrılmışdı. "2019-cu il sentyabrın 25-də Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti Leyla Əliyeva Fransanın Milli Qəhrəmanı Əhmədiyyə Cəbrayilovun xatirəsinə həsr olunmuş Ev muzeyini ziyarət etdi. Heydər Əliyev Fondunun dəstəyi ilə atamın anadan olmasının 100 illiyi ilə əlaqədar Moskvada, Bakıda bədii filmin çəkilişi olacağına bizə bildirdilər. Təbii ki, rejissor Ramiz Fətəliyev də Əhmədiyyə Cəbrayilovun ömür yolu haqqında film hazırlayır. Vaxtilə Şəki Dram Teatrının rejissoru Hüseynağa Atakişiyev atam haqqında iki pərdəli pyes əsasında tamaşa hazırlamışdı. Avqustun 11-də Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Əhmədiyyə Cəbrayilovun anadan olmasının 100 illiyi ilə əlaqədar imzaladığı sərəncam hər birimizin sevincinə səbəb oldu. Atam haqqında imzaladığı sərəncamla əlaqədar olaraq Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevə ailəmiz adından minnətdarlığımı bildirirəm."

Yubilyarın oğlu Xatirə muzeyinin qonaqları sırasında hər zaman hərbiçilərin də olduğunu vurğuladı. "Biz Vətənimizi qoruyan əsgərlərimizlə qürur duyuruq. Bəli, Vətən torpağının hər qarışı doğmadır, əzizdir. Vətəni sevin, onun bütövlüyü naminə döyüş hər an hazır olun. Atababalarımızın qəhrəmanlıq ənənələrini əməllərinizdə həmişə yaşadın. Atam yaşının ahıl vaxtı olmasına baxmayaraq Qarabağa can atırdı. Ayda üç dəfə Qarabağa gedər, döyüş əsgərlərlə görüşər, onlara ruh yüksəkliyi aşılayardı. Cəbhəyə yarımlar aparardı. Əsgər və zabitarımıza Xarqo qorxmazlığı, qəhrəmanlığı arzularım. Ordumuzun qələbələri xalqımızı sevindirəcək."

**Söhbəti apardı:
Lalə HÜSEYNOVA,
"Azərbaycan Ordusu",
fotolar
Coşqun CƏFƏROVUNDUR**

rə bilmədilər. Həmin ərazini bizdə olan xəritə ilə sağ-salamat tərk etdik. Bir gün də limanı partlatmalıydıq. Lakin oraya daxil olmaq qeyri-mümkün idi. Armed ştabın rəisində dedi ki, ona üç gün vaxt versin. Alman zabiti formasını geyinib motosikletlə minib getdi. Üç gündən sonra gəldi. Deməli, o, şəhərin memarını tapıb, yeraltı tullantı sularının axdığı xətlərin istiqamətini öyrənmişdi. Bu çox təhlükəli əməliyyat idi. Altı nəfər idik. Üç nəfəri postlara təyin etdi və tapşırıq ki, bir-birinizə yaxın dayanmayın. Əgər bir yerdə dursanız, faşistlər duyub düşəcəklər. Hər birimiz alman formasında idik. Tuncə düşdük. Özümüzlə götürdüyümüz ağacları yol boyu sancdıq ki, yolu itirməyək. Qayıdanda gördük ki, yoldaşlarımız yoxdur. Düşərgədə bizə dedilər ki, sizinlə gedən partizanlar bir yerə yığıldığına görə faşistlər şübhələnib, onları tutub dar ağacından asıblar. Çox kövrəldik. Tez bir zamanda Mişel

ona təqdim olunan hədiyyələri axtarış zamanı apardılar. Anamla nəvəm onun orden və medallarını, sənədlərini, şəkillərini qoyun dərisinə büküb, səlfona yerləşdirib torpağa basdırmışdılar. Bildiyiniz kimi, 1963-cü ildə atam sovet rəhbəri Xruşşovla görüşür. Fransa Müqavimət Hərəkatının rəhbəri Şarl de Qoll atamın yaşaması üçün yüz min dollar pul göndərir. Atam bu pulu götürür və deyir ki, mən heç bir dövlətdən pul götürmürəm. Atam Fransadan göndərilən pulu Sülh fonduna keçirir. Atamın Xruşşovla görüşündən sonra ona bir daha təzyiqlər olmur. Kənddə inşaat briqadasının briqadiri işləməyə başlayır. O, Oxud kəndində ilk məktəb binasının tikilməsi təşəbbüsü ilə çıxış edir. Kəndimizdə iki mərtəbəli məktəb binasını tikib istifadəyə verirlər. Bu gün həmin məktəb Əhmədiyyə Cəbrayilovun adını daşıyır. Həmin məktəbin neçə-neçə alim, akademik, yazıçı, ictimai